

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-1\(115\)-2-8](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2025-1(115)-2-8)
УДК 7.03(092)

Вікторія Ігорівна Прокопчук,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри народно-інструментального виконавства факультету музичного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне, Україна, prokopchuk2705vita@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7593-6837>

МИСТЕЦЬКІ ДИНАСТІЇ: КУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ КРІЗЬ СТОЛІТТЯ

Статтю присвячено теоретичному осмисленню культурного явища мистецьких династій на прикладі життєтворчості й культурно-мистецького шляху представників родини Нагірних та Цісіків.

З'ясовано, що життєтворчість представників мистецької династії Нагірних-Цісіків є відображенням складної культурно-історичної долі українського народу. Представників цієї династії, окрім генетичного походження, єднає сила таланту, велич культурно-мистецького набутку, наполегливість у досягненні мрій, велике прагнення розвитку та утвердження українського мистецтва у світовому культурному просторі, стійке почуття патріотизму та національної самосвідомості, людської гідності та безмежної любові до рідної землі.

Взаємне розгортання династичного та українського національного знаходить художнє вираження в багатому культурно-мистецькому спадку династії Нагірних-Цісіків, який є національним підмурком духовності українського народу.

Ключові слова: династії, мистецькі династії, творча діяльність, культурні традиції, Василь Степанович Нагірний, Квітка Цісик, культурно-історичний досвід поколінь, спадкоємність культурно-мистецьких традицій.

Мистецтво є свідоцтвом того, на якому ступені культури народ стоїть.

В. С. Нагірний

Сучасна культурно-мистецька публіцистика сьогодні все більше уваги приділяє культурологічно-біографічній проблематиці, дослідження якої в період незалежної України стало доступним завдяки бібліотечним фондам, часописам, переданим на рідну землю приватним архівам культурних діячів, всесвітній мережевій павутині тощо. Заглиблення в життєтворчість знакових культурно-мистецьких постатей, зокрема мистецьких династій, біографічні відомості про яких у часи диктаторсько-комуністичного режиму замовчува-

лися або вилучалися з наукового обігу, нині набувають винятково важливого значення, оскільки дослідження крізь призму періодики інонаціонального культурного середовища висвітлюють та доповнюють невідомі віхи української культури, реставрують приховані, недостатньо вивчені сторінки життєтворчості визначних митців, латають історичну пам'ять поколінь.

Безсумнівно, у руслі сьогодинського «відродження біографічного знання про «великих» і «малих», знаних і незнаних музикантів-українців, серед яких чимало загиблих у роки тоталітаризму або розсіяних по всьому світу митців, музичних діячів, педагогів, видавців, імена яких вписані до інших національних культур» [3, с. 180], дослідницькі студії виконують важливу культурно-історичну та комунікативну функцію між минулим, теперішнім і майбутнім, де культура / мистецтво є тим помостом, що поєднує і збагачує минуле, теперішнє і майбутнє.

У становленні особистості надважливою є культурна пам'ять поколінь, родинні цінності й традиції, причому і в горизонтальній площині стосунків у межах одного- кількох поколінь, і у вертикальному накопиченні їхнього багатовікового духовного досвіду. Відтак, об'єктом дослідження постає феномен династій, зокрема мистецьких.

Українські мистецькі династії були предметом досліджень наукових студій Д. Білавіч, М. Головащенко, І. Гринчук, І. Денисюк, Г. Карась, Н. Кашкадамової, Л. Кияновської, К. Колесси, У. Молчко, С. Павлишин, Л. Проців, Г. Стасюк, Б. Фільц та інших. Наукові розвідки про родовід В. С. Нагірного належать Г. Бобош, Л. Грицюк, І. Дуді, Ю. Корінь, Н. Космолінській, Б. Пиндус, В. Слободян, Н. Філевич та ін. Життєтворчість К. Цісік висвітлено в публікаціях С. Домазар, А. Житкевич, Н. Кіптілової, Л. Козак, І. Коляди, Ю. Коляди, Р. Кундис, П. Юрчишин, В. Хоменко, О. Чаус та ін. Проте аналіз численної кількості праць засвідчує відсутність окремого розгляду спадкоємності культурних традицій мистецької родини Нагірних-Цісіків.

Разом із тим, зауважимо, що навіть такий, далеко не повний перелік мистецьких родин, дозволяє вважати їх

іманентним складником українського мистецтва та презентує перспективність подальших мистецьких династичних студій.

Мета статті – простежити зумовленість культурно-історичного досвіду поколінь однієї родини, спадкоємність культурних традицій мистецької династії Нагірних-Цісіків, які зберігали, боронили та примножували надбання національного мистецтва, задля реставрації недостатньо вивчених аспектів культурологічної діяльності роду.

Яскравим прикладом спадкових творчих зв'язків, спадкоємності культурних традицій кількох поколінь є мистецькі родини (музичні, літературні, акторські, художні – малярство, графіка, скульптура, архітектура, декоративно-ужиткове мистецтво тощо) Барвінських, Вериківських, Драгоманових-Косачів, Задерацьких, Задніпровських, Закопців, Кандиб-Ольжичів, Колессів, Коцюбинських, Крушельницьких, Лисенків, Лучицьких, Марчуків-Півненко, Нижанківських, Німенків, Придакевичів, Роговцевих-Степанових, Рудницьких, Ревуцьких, Саєнків, Старицьких, Ступок, Сумських, Холодних, Хостікоєвих, Шкрібляків-Корпанюків та багатьох інших. Тяглість багатого культурно-історичного досвіду поколінь цих родин є унікальним підмурком розвою української культури, духовного утвердження української нації.

Пізнання мистецьких династій Л. Проців здійснила на основі метаісторичного підходу, що «актуалізує роль “первинних колективів” та спільнот (сім’ї, роду, громади, конфесійних об’єднань, нації), які є незмінними структурами у розвитку історії». Авторка розглядає поняття «династія» як духовний зв'язок багатьох поколінь однієї родини, індивідуальне підсвідоме, що формує родове (колективне) підсвідоме, акумулюється і утверджується в наступних поколіннях [21, с. 16].

У дослідженні літературних (письменницьких) династій Г. Стасюк вбачає важливою трикомпонентну модель аналізу, що охоплює історичний, психологічний та генетичний складники, де методологічною основою вивчення слугує культурно-антропологічний підхід [23, с. 52].

Спираючись на психо-генеалогічний метод роботи з родовим деревом у контексті родинних взаємин психолог А. Шутценбергер виявила феномен синдрому предків, також важливий для нашого дослідження, де в різних поколіннях родинні повторюють важливі події ніби накладаються один на одного; а емпатія до родинної історії здатна визначати напрям існування усього роду як приховане наслідування (несвідома і невидима вірність предкам) [23, с. 54].

Досліджуючи складну сутність культурної династії, слід опиратися на комплексну методiku, яка, за твердженням І. Денисюка, повинна враховувати спадкові психічні риси, головні зацікавлення та ступінь обдарованості родини, почуття громадянської позиції, культуру сімейних стосунків та діалектику родинної єдності тощо [7, с. 165].

Кілька поколінь однієї династії об’єднує ідея «соборності» як взаємне тяжіння, яке ґрунтується на духовній спорідненості, що, на думку О. Олексюк, є основою «культури минулого, нинішнього і прийдешнього» [20, с. 10–11].

Серед пантеону мистецьких династій – родина Нагірних-Цісіків (Василь Степанович Нагірний та його правнучка Квітка Цісик), ювілеї яких нещодавно відзначала культурна громадськість (у 2023 р. виповнилося 175 років від дня народження В. С. Нагірного; 70 років від дня народження та 25 років від дня смерті К. Цісік).

Український архітектор **Василь Степанович Нагірний** (1848–1921) народився у с. Гірному (нині Стрийський р-н Львівської обл.) в середньо-заможній родині. Рано втратив батьків (мату – в півтора роки, батька – в одинадцять), виховувала його бабуся, яка була не лише годувальницею, а й вірним другом, наставницею, що прищепила любов до віри, людей і рідної землі [10].

У час радянської окупації його діяльність та ім’я замовчувалися, адже серед архітекторів кінця XIX – поч. XX ст. В. С. Нагірний займав чільне місце патріота-націоналіста, громадського діяча, поборника розвитку й утвердження української національної культури.

Архітектурна спадщина налічує кілька сотень церков і каплиць, а також парохіальні будинки, громадські

та приватні будівлі тощо, які є окрасою Західної України (Галичини, Волині), Польщі (Закерзоння) тощо. Першим зробив спробу професійно створити оригінальну форму української са-кральної споруди, виконавши її у візантійському стилі, утворивши власний «нагірянський» стиль (мова йде не про копіювання візантійського стилю, а про збереження традицій та зв'язок українського і східного обрядів). Найбільший пласт його творчості складають церкви муровані, проте одночасно працював і з деревом, створюючи щоразу незалежно від матеріалу вишукану й неповторну форму й самобутню пластику [14; 26].

Упродовж життя В. С. Нагірний зорів ідеєю про піднесення добробуту та культури українського народу, його національну незалежність, надаючи важливого значення та усіляко підтримуючи обов'язкову якісну освіту молодого покоління. Першим висловив ідеологічну концепцію побудови незалежної України за моделлю Швейцарії.

Закінчив чотири роки сільської школи-дяківки та три класи реальної школи. Після смерті батька мусив сам заробляти на життя та навчання приватними лекціями. У 1866 р. поїхав до м. Львова на навчання до бурси при народному інституті «Народний дім». Попри важке фінансове становище та відсутність близьких людей і родини В. С. Нагірний закінчив навчання у бурсі та реальній школі, ледве утримуючи себе малими коштами від нерегулярних приватних уроків: бракувало усього, не мав ані книжки, ані їжі, ані одягу (взимку носив легкий, майже літній одяг). Однак палке непереборне бажання навчатися перемогло скруту. У 1870 р. В. С. Нагірний вступив до «Технічної академії», де був членом студентських товариств «Академічний кружок» та «Дружній Лихвар». Викладав у приватній гімназії проф. Тшашковського та, заощадивши гроші, після першого року навчання в академії поїхав у м. Цюрих (Швейцарія), де здобув освіту на будівельному відділі політехнічного інституту (1871–1875 pp.) [8; 10; 18].

Сім років працював у Швейцарії: у бюро укладання конкурсних проєктів проф. Штадлера та будівельному

уряді у м. Цюріху, в будівельному уряді м. Вінтертурі, у приватного архітектора Шефера в м. Аарау. 1879 р. В. С. Нагірний брав активну участь у заснуванні слов'янського товариства «Славія» в Швейцарії та очолював його упродовж трьох років.

У 1882 р. повернувся до м. Львова, де плідно, із великим запалом проектував храми, іконостаси, парохіяльні будинки тощо (у с. Банюніні, Бібрка, Білому Камені, Брездівцях, Верблянах, Вороблику, Великих Мостах, Гологорах, Гнилиці, Дмитре, Жовчеві, Завалові, Лівчиці, Луці, Мальчиці, Миколаєві, Надітичах, Олеську, Острові, Перегинську, Підгородищі, Ракові, Сасові, Сколе, Сокалі, Суховолі, Східниці, Утішкові, Хоросному, Черневі, Черниці, Яворові, Яричеві Малому та ін.). Так, до 1900 р. невтомний завзятий архітектор створив кілька сотень церков (з них близько 90 мурованих). Значне місце в його творчості посідає дерев'яна архітектура, що також відрізняється самобутністю й оригінальністю. За період активної творчо-архітектурної діяльності В. С. Нагірного 1882–1921 рр. за його проєктами зведено понад 200 храмів (однобанні, трибанні, п'ятибанні церкви). Вважається, що кожна четверта церква Галичини побудована за проєктом В. С. Нагірного. Повного переліку всіх побудованих ним церков та проєктів не зібрано, деякі з них лишилися лише на папері, частина з них, рідкісних за об'ємно-просторовим рішенням, була знищена під час першої світової війни.

За невтомну ініціативність та господарсько-підприємницький хист його називали «батьком галицької кооперації», вів плідне культурно-громадське життя. Виступав на другому Народному Вічі з рефератом-промовою про розвій краю, підготовленому за підтримки й сприяння І. Я. Франка. Був одним з організаторів товариства «Народна Торгівля» (1883). Того ж року був обраний до Ради керівництва кредитового закладу в м. Львові. У 1884 р. заснував товариство ремісників «Зоря», де його було обрано головою, та товариство «Дністер». У 1885–1890 рр. був головним редактором газети «Батьківщина», де друкував праці з будівництва храмів; також друкувався у газеті «Діло». У 1886 р. видав

«Порадник для крамниць», «Дещо про лад в громаді» (1892). У 1899 р. заснував товариство «Народна Гостиниця» задля навчання молоді готельного, кавового та шинкарського промислу. У 1894–1900 рр. засновував та керував товариством ремісників «Сокіл». Також був одним із засновників та членом наглядової ради Української ремісничої бурси (1898). 1907 р. сприяв заснуванню та очолював у м. Львові товариство українських робітників «Сила», був членом Української народної трудової партії тощо [1; 2; 8; 14].

У 1898 р. створив та очолив першу професійну організацію українських художників «Товариство для розвою руської штуки» (разом з істориком М. С. Грушевським, художником і літератором Ю. Я. Панькевичем, живописцем-імпресіоністом І. І. Трушем), яке мало великий вплив на відродження і розвиток української архітектури Галичини та мистецтва загалом. Створення цього товариства стало одним із найбільших досягнень В. С. Нагірного як архітектора та українського патріота, який мистецтво розглядав великою рушійною силою розвитку суспільства і держави та «свідомством того, на якому ступінню культури народ стоїть» [18]. Жив бажанням утвердити українську державність та підняти українську національну культуру й мистецтво, щоби воно займало високо достойне місце серед культур інших народів. Головним завданням членів його товариства було розвиток та піднесення українського мистецтва (зокрема малярства церковного й світського, різьбярства, золотарства), створення української мистецької школи. Виконувалися роботи за проєктами: релігійні образи, іконостаси, вівтарі, хрести, сповідальниці, хоругви, плащаниці тощо, внутрішнє оздоблення церков, виготовлення проєктів церков і каплиць, також історичні портрети з натури і фотографії, краєвиди, натюрморти тощо [2; 10; 18].

Багато уваги приділяв вихованню та освіті дітей, зокрема і чотирьох своїх. Мудрий батько підготував собі гідну професійну зміну в особі старшого сина Євгена, який завзято й невтомно продовжив батьківську справу будівництва храмів Галичини.

Євген Васильович Нагірний (1885–1951) закінчив у 1912 р. архітектурний відділ Вищої технічної школи у м. Львові (нині Національний університет «Львівська політехніка»). Стажувався у творчих майстернях І. І. Левинського та Л. Дайчака, які мали вагомий вплив на формування Є. В. Нагірного як фахівця. Також його професійному становленню сприяв батько, В. С. Нагірний, у проєктно-будівельному бюро якого він працював. Творчий тандем батька та сина був зруйнований Першою світовою війною: у 1915 р., коли м. Львів захопили російські окупанти, Є. В. Нагірного було арештовано. Після заслання архітектор весь свій час присвятив відбудові зруйнованих споруд м. Долини на Станіславщині. Після смерті батька та молодшої дружини Є. В. Нагірний з мамою донькою повернувся до м. Львова. Там 1922 р. створив архітектурне бюро, яке діяло до 1940 р. на площі Ринок, у 1939 р. заснував Львівську організацію Спілки архітекторів України разом з М. В. Мікулою. У період німецької окупації (1942–1944 рр.) очолював художньо-промислову школу (нині Львівський фаховий коледж декоративного і ужиткового мистецтва ім. І. Труша), також викладав у Політехнічному інституті, у Львівському державному інституті декоративно-прикладного мистецтва з 1947 р. (нині Львівська національна академія мистецтв), очолював відділ охорони пам'яток архітектури у Львівському облвиконкомі тощо.

Похований Є. В. Нагірний на Личаківському цвинтарі м. Львова поруч з батьком.

Є. В. Нагірний є автором понад 500 спроектованих та понад 300 збудованих різноманітних споруд. Основним джерелом для наслідування стала спадщина доби козацького бароко. Майстер розвивав національний стиль у напрямках українського модерну та українському необароко. Головною рисою творчості стало поєднання особливостей національної спадщини з надбанням сучасної світової думки з метою досягнення єдності народних та міжнародних, багатовікових та сучасних традицій. Свою творчість підпорядковував великому прагненню пробудити національну свідомість українського

народу, піднести й утвердити його духовні надбання [6; 19; 22; 24].

Болісно, що наприкінці 1980-х рр. особистий архів родини Нагірних намагалися вивезти на смітник, його врятував директор Львівської національної галереї мистецтв Б. Г. Возницький. Усі документи були передані галереї, після їх опрацювання з'ясувалося, що автором частини архіву був чоловік доньки Нагірного Василь Михайлович Лев, замовчуваний у радянській час український мовознавець, історик літератури. У 2000 р. на основі врятованих матеріалів було організовано виставку «Нагірні, Леви: історія одного врятованого архіву» та видано збірку наукових статей, спогадів, архівних матеріалів тощо [16;19].

Завдяки наймолодшій доньці В. С. Нагірного Софії, яка закінчила факультет філософії в університеті, опубліковані спогади її батька, написані ним на її прохання в останні дні життя.

Онука Софії – правнучка В. С. Нагірного – співачка *Квітка Цісик*.

Американська співачка (оперна та блюзова) українського походження, виконавиця українських народних і популярних пісень **Квітка Цісик** (справжнє ім'я Квітослава-Орися) (1953–1998) народилася в нью-йоркському районі Квінз в родині повоєнних емігрантів третьої хвилі із Західної України. Друга світова війна стала фатальною для батьків К. Цісик, як і для багатьох родин того складного часу, які еміграцією рятувалися від німецьких бомб та чисток радянської системи. Сім'я Цісиків ще за львівських часів була знана й шанована в професійному музичному світі. Батько **Володимир Олександрович Цісик** (1913–1971) родом з с. Ліски (нині Коломийський р-н Івано-Франківської обл.), скрипаль-віртуоз, вихованець Львівської консерваторії, головний концертмейстер Львівської опери, співорганізатор і викладач Українського музичного інституту в Нью-Йорку, керівник струнного оркестру у Нью-Йорку, активний учасник передач Львівського радіо; також вдосконалював музичну майстерність у Празі та Мюнхені. Мати **Іванна Цісик** походила з роду Левів, народилася у Львові в родині вчителів [10–13].

Старша сестра К. Цісик **Марія Цісик** (1945–2003) – піаністка, педагогиня, громадська діячка, меценатка, директорка консерваторії в м. Сан-Франциско, викладачка Бінгемптонського університету, авторка майстер-класів у Карнегі-холі (м. Нью-Йорк). Отримала блискучу освіту: навчалася в Українському музичному інституті в Нью-Йорку, де викладав її батько, у Р. І. Савицького, Л. О. Колесси. Продовжила вдосконалювати майстерність у Джульєрдській школі у Р. Я. Левіної та М. Менуа. Успішну виконавську кар'єру (мала багато патріотичних концертів української музики) поєднувала з педагогічною та науковою роботою [9].

Квітка Цісик мала рідкісне колоратурне сопрано, неймовірний вокальний тембр, що містив скрипкові тони, з особливим дзвінким обертоном, притаманним сопрановій колоратурі; співала т.з. «білим голосом» (своєрідною манерою жіночого фольклорного співу карпатських сіл) [10; 25].

Батько з чотирьох років навчав Квітку грати на фортепіано та скрипці. Також опановувала сценічне мистецтво в балетній школі хореографа, педагога, прими балерини Львівської опери Р. Прийми-Богачевської (головна роль у балеті-казці «Попелюшка», 1967 р.; балетна сцена опери «Анна Ярославна» в Карнегі-Холі, 1969 р.), брала уроки вокалу, співала в хорі (з майбутньою зіркою поп-музики М. Джексон), займалася кінним спортом тощо.

Родина емігрантів Цісиків на чужині створили свою малу Батьківщину з яскравим, патріотично спрямованим культурним життям, тому дитячі й юнацькі роки Квітки минали за звичними для української емігрантської родини заняттями, де батьки в Америці намагалися якнайбільше занурити дітей (Квітку та її старшу сестру Марію) в українське культурне середовище та зберегти зв'язок з Батьківщиною й рідною культурою. Навчалася К. Цісик в американській школі, по суботах-неділях – у «Школі українознавства» (Озон-Парк). Крім того, була членом національної скаутської організації «Пласт», де наставники продовжували плекати любов до України. Також, незважаючи на фінансові умови життя, справою честі для

батьків було відправити юну пластунку Квітку в тритижневі літні табори в горах, де вона разом із однолітками вчила українські пісні, глибоко пізнавала українську культуру, обряди та звичаї. У «Пласті» К. Цісик організувала співочий гурт «Соловейки», яким керувала упродовж трьох років та виступала з ним на пластових таборах, різноманітних великих культурних заходах української громади (вечори самодіяльності, Свято Весни, вишивані вечорниці, вечір молодих талантів у Літературно-мистецькому клубі в Нью-Йорку, навіть співали для Верховного Архієпископа Кардинала Й. Сліпого тощо). Через музичну зайнятість К. Цісик залишила «Пласт», проте закладений у дитинстві міцний українсько-культурний фундамент відіграв визначальну роль у життєтворчості співачки.

Широко пропагувала українську культуру ще з юнацьких років. У 1970 р. закінчила Вищу школу музики і мистецтва у Нью-Йорку, рік навчалася в Харпер-коледжі при Університеті штату Нью-Йорк у Бінгемтоні, де її сестра Марія викладала гру на фортепіано в той час. У 1971 р. за ініціативи студентів коледжу та за сценарієм викладачки музики М. Цісик до Дня соборності України було створено телевізійну програму «Думки про Україну» («Thoughts of Ukraine»), де представлено українські народні танці, поеми і вірші Т. Г. Шевченка та інших українських поетів, українські народні пісні у виконанні К. Цісик під супровід фортепіано М. Цісик.

У 1971 р. в Бельгії на шеститижневому семінарі «Європейська опера» за ролі в студентських оперних постановках виграла стипендію на стажування в Гентській консерваторії, де співала в оперній постановці «Ріголетто» Д. Верді, а також студіювала оперний спів та переймала досвід зірок нью-йоркської Метрополітен-опера [4; 10–13; 15].

Повернувшись зі стажування, продовжила навчання до 1974 р. в консерваторії коледжу виконавських мистецтв – Школі музики Маннеса в Нью-Йорку (Маннес-коледж) по класу скрипки. Проте все-таки переважила любов до пісні, тому через рік К. Цісик покинула

скрипку та перейшла на навчання по класу академічного співу до відомого хранителя й популяризатора віденської оперної традиції С. Енгельберга.

Після смерті батька у 1971 р. потріба заробляти на життя змусила сімнадцятирічну співачку повернути з академічного оперного шляху до комерційної музики, у світ джінглу (рекламний мотив для радіо та телебачення). Працюючи в клубах Нью-Йорка, постійно презентувала свої записи для прослуховування рекламним агенціям та продюсерам, що зрештою дало позитивний результат і з середини 1970-х рр. К. Цісик увірвалася на радіо і телебачення, у світ реклами, де її чекала велика слава.

З легкістю співала у різних музичних стилях, її запрошували працювати джазові, поп- та рок-зірки, працювала над записом саундтреків до художніх фільмів та брала в них участь як акторка (озвучені нею фільми неодноразово були відзначені найпрестижнішими нагородами у кінематографі і музичними преміями). Наприклад, пісня «You light up my life», яку вона виконала для однойменного фільму, отримала у 1978 р. дві американські нагороди: академії кіномистецтва «Оскар» і кінопремії «Золотий глобус» у категорії «Найкраща пісня до фільму» та номінувалася на музичну нагороду американської Академії звукозапису «Греммі» в категорії «Пісня року».

Постійно брала участь у комерційних проєктах, де її вишуканий спів створив імідж чималій кількості великих корпорацій у різноманітних галузях: ABC, NBC, CBS, Burger King, McDonald's, American Airlines та Delta Air Lines, Coca-Cola, Pepsi-Cola та ін. 1981 р. записала для американської автомобілебудівної компанії «Ford Motor» рекламну пісню «Have You Driven a Ford Lately?» та до останніх днів свого життя залишалася єдиним голосом цієї компанії, що стало світовим рекордом (1987 р. підраховували, що загальна кількість прослуховувань рекламної продукції К. Цісик склала понад 20 мільярдів слухачів, що майже в чотири рази більше населення Землі). Також виконувала джінгли для Chevrolet, Cadillac, Toyota. Вже з початку 1980-х рр. співачка була однією з най-

популярніших та найдорожчих виконавиць джінглів у США [4; 10–13].

Історичну Батьківщину вона відвідала лише єдиний раз у 1983 р. разом із мамою, неафішовано і тихо, без творчих зустрічей та концертів (на той час її пісні були заборонені в Україні): вони були у Львові, Івано-Франківську та інших містах Західної України. Пізніше, у 1996 р., її старша сестра Марія відвідала Україну з фортепіанними концертами та презентувала родину на Міжнародному музичному фестивалі «Київ Музик Фест'96».

Записала два альбоми музики українських пісень: перший диск «Kvitka» або «Songs of Ukraine» («Пісні України»), 1980 р., другий «Two colors» («Два кольори»), 1989 р. Між записами розлучилася з чоловіком композитором-аранжувальником Дж. Кортнером та вийшла заміж за інженера звукозапису Е. Раковича (1983 р.), проте усі троє працювали над двома українськими альбомами, особливо сприяв їх створенню Е. Ракович. Для запису альбомів К. Цісик залучила 40 найкращих інструменталістів Нью-Йорка, котрих не могли собі дозволити навіть відомі зірки, та витратила понад 200 тис. доларів, партію фортепіано виконала сестра Марія. За словами К. Цісик, альбоми були не бізнес-проєктами, а родинною справою, справою честі та дарунком для всіх українців, як її любов і пам'ять про свою Батьківщину. 1988 р. співачка та її перший диск отримали на фестивалі в Канаді чимало нагород, через два роки на премію «Греммі» в категорії «Contemporary folk» були номіновані обидва альбоми [4; 10–13].

К. Цісик неодноразово отримувала запрошення в Україну з концертами (на фестиваль «Червона рута» у 1989 р., з нагоди другої річниці Незалежності України у 1992 р., від Світового конгресу українців тощо, проте постійне студійне навантаження завадило гастрольним турам.

Співачка працювала над третім україномовним альбомом з колицковими (серед них і ті, що завжди співала своїй дитині), однак її життя за 5 днів до 45-річчя обірвалося передчасно після семирічної боротьби з онкологічною хворобою.

Останнім твором, записаним К. Цісик

є пісня «Журавлі» на сл. Б. Лепкого, що стала символом її трагічної долі...

Висновки. Культурне явище «мистецька династія» розглядаємо як духовний зв'язок багатьох поколінь крізь специфіку людської природи митців, де повтори важливих родинних подій і вірність предкам через наслідування є емоційним генетичним відгуком на родинну історію, що визначає мистецький напрям буття усього роду. Взаєморозгортання династичного (родового, генетичного) та українського національного знаходить художнє вираження у багатому культурно-мистецькому спадку династії. Наступність мистецьких династій як перегук теперішнього, минулого і майбутнього, спадкоємність мистецьких традицій як культурно-історичний спомин поколінь є національним мечем, підмурком духовності українського народу.

Історично-культурний вимір феномену мистецької династії висвітлює, що родина Нагірних-Цісиків є відображенням складної культурно-історичної долі українського народу. Тяглість мистецької династії Нагірних-Цісиків, культурно-історичний досвід їхнього роду є гідним зразком для наслідування, особливо для молодого покоління, яке сьогодні сповнюється рушійною силою у щоденній запеклій боротьбі України з РФ за свою незалежність та культурну ідентичність. Представників династії Нагірних-Цісиків, окрім генетичного походження, єднає сила таланту, велич культурно-мистецького набутку кожного представника роду, наполегливість у досягненні мрій, велике прагнення розвитку та утвердження українського мистецтва в європейському (світовому) культурному просторі, стійке почуття патріотизму та національної самосвідомості, людської гідності та безмежної любові до рідної Землі.

Становлення та утвердження духовної культури української нації сьогодні нерозривно пов'язані із закриттям прогалів у культурній площині розвитку нашої держави, дослідженням правдивої історії життєтворчості українських культурних діячів, пізнанням та осмисленням їхнього творчого доробку. Вияскравлені сторінки життєтворчості знакових постатей української культури й

мистецтва (серед них – представників династії Нагірних-Цісіків) зміцнюють відчуття величчя українського народу, надихають знаходити у духовному світі лі їхнього творчого спадку сили для сьогодишньої щоденної боротьби за суверенність України. Духовне повернення українців до своєї історичної національної пам'яті через культуру і мистецтво пробуджує генетичну пам'ять та формує національну свідомість молодого покоління.

Стаття не вичерпує усіх аспектів творчої діяльності представників династії Нагірних-Цісіків. **Перспективу подальших досліджень** слід спрямовувати на пізнання пантеону мистецьких династій як іманентного складника українського мистецтва для глибшого осмислення українських національно-культурних скарбів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

- Бобош Г. Архітектура і архітектори Галичини кінця XIX – початку XX ст. *Сад українського модерну*. 4 січня 2025 р. URL: <http://sur.li/nmzhvx>
- Бобош Г. Стежками життя та творчості Василя Нагірного (1848–1921). *Народознавчі зошити*. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2000. № 2. С. 347–355. URL: <http://arch-hal.narod.ru/textss.html>
- Бугаєва О. Українська музична біографіка: константи і трансформації. *Українська біографіка XXI століття: мозаїка контекстів і форм* : колективна монографія / В. І. Попик, Г. А. Александрова, Л. І. Буриак та ін.; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; редкол.: В. І. Попик (відп. ред.) та ін. Київ, 2021. С. 179–241.
- Власенко І. Квітка. Харків : Фоліо, 2022. 160 с. Серія «Мистецькі біографії».
- Гринчук І., Мисько Г., Овод Н. Феномен династій музикантів-виконавців та педагогів Тернопілля. *Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції «Integration of scientific solution and methods into practice»* (24–26 квітня 2023 р., Париж). С. 34 – 39.
- Грицюк Л. С. Творча спадщина Євгена Нагірного та її значення для розвитку архітектури України : автореф. дис... канд. архітектури: 18.00.01 / Нац. університет «Львів. політехніка». Львів, 2004. 24 с.
- Денисюк І. Драгоманови-Косачі в інтелектуальному житті України (питання династичного вивчення діячів культури). *Літературознавчі та фольклористичні праці* : у 3 т., 4 кн. Т. 1. Кн. 1. С. 165–167. Львів, 2005.
- Дуда І., Пиндус Б. Нагірний Василь Степанович. *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. / ред. кол.: Г. Яворський (голова) та ін. Тернопіль : BAT ТВПК «Збруч», 2005. Т. 2. (К–О). С. 588–589.
- Житкевич А. Про радощі та болі Марії Цісік. *Micst online* : тижневик для українців всього світу. 4 квітня 2013 р. URL: <http://sur.li/gfjwgb>
- Знаменні та пам'ятні дати 2023 року : мистецько-освітній довідник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 014 «Середня освіта (Музичне мистецтво)» та 025 «Музичне мистецтво» : навчально-довідкове видання. Випуск 9 / упор. В. І. Прокопчук, Л. П. Яковенко; наук. ред. та відпов. за випуск В. І. Прокопчук. Рівне : О. Зень, 2023. 206 с.
- Квітка Цісік : інтерв'ю / записане Олександром Горностаєм та Іринеем Юрчуком (камера). Нью-Йорк, 1992 р. URL: https://twitter.com/eduard_drach/status/1379349243010371585
- Козак Л. «Я мріяла, що в Україні мене почують...». *Історія Квітки Цісік*. ZAXID.NET. 14.03.2013 р. URL: https://zaxid.net/ya_mriyala_shho_v_ukrayini_mene_pochuyut_n1280275
- Коляда І., Коляда Ю., Юрчишин П. Квітка Цісік. / гол. ред. О. В. Красовицький, худож.-оформлювач О. А. Гугалова-Мешкова. Харків : Фоліо, 2019. 128 с. Серія : «Знамениті українці».
- Корінь Ю. Василь Нагірний – архітектор храму св. апостолів Петра і Павла в Сокалі, творець сокальського дива, прадід видатної американської співачки Квітки Цісік. *Голос Сокальщини*. 24 квітня 2022 р. URL: <http://sur.li/juicwc>
- Корчова О. Міф Квітки. Як американська співачка стала «голосом України». *Український тиждень*. 12–18 квітня 2013 р. № 15 (283).
- Космолінська Н. Нагірні, Леви: історія одного врятованого архіву. *Поступ*. 29 вересня 2000 р. № 161 (605).
- Кундис Р. Ю., Кіптілова Н. В., Домазар С. О. Квітка Цісік: хореографічна інтерпретація творчості. *Молодий вчений*. 2018. № 10 (1). С. 172–176.
- Нагірний В. З моїх споминів. Львів : Наукове товариство ім. Т. Шевченка, 1935. 76 с. URL: <http://sur.li/ijzvf>
- Нагірні, Леви: історія родини : статті, спогади, наукові розвідки, архівні матеріали : збірник / автори проекту та упоряд.: Х. Лев, Н. Філевич, В. Лев-молодший. Львів, 2000. 161 с.
- Олексюк О. Розвиток духовного потенціалу особистості у постнекласичній мистецькій освіті : монографія. Київ : Київ. університет ім. Б. Грінченка, 2019. 268 с.
- Проців Л. Й. Історія музичної педагогіки в Україні: феномен мистецьких династій. *Музичне мистецтво в освіто-логічному дискурсі*. 2020. № 5. С. 16–23.
- Слободян В. М. Церкви України. *Перемиська єпархія*. Львів, 1998. 863 с.
- Стасюк Г. Династія письменників як літературознавча проблема. Феномен роду Драгоманових-Косачів. *Дивослово*. 2012. № 9. С. 51–56.
- У Львові експонують архів архітектора Євгена Нагірного. *Буковинські старожитності*. 30 жовтня 2016 р. URL: <http://sur.li/bncefd>
- Хоменко В. Квітка Цісік співала «білим голосом» – українцям покажуть документалку про невідоме життя співачки. *Газета по-українськи*. Gazeta.ua. 3.04.2013 р. URL: <http://sur.li/yqrogi>
- 100 церков Нагірних. Частина перша : Церкви Василя Нагірного / упорядники та автори проекту Х. Лев, В. Слободян, Н. Філевич. Львів, 2013. 132 с.

References:

- Bobosh, H. (2025, January 4). Arkhitektura i arkhitektory Halychyny kintsia XIX – pochatku XX stolittia [Architecture and architects of Galicia in the late 19th and early 20th centuries]. *Sad ukrainskoho modernu*. Retrieved from <http://sur.li/nmzhvx>
- Bobosh, H. (2000). Stezhkami zhyttia ta tvorchosti Vasylia Nahirnogo (1848–1921) [Along the paths of the life and work of Vasyl Nahirny]. *Narodoznavchi zoshyty*, 2, 347–355. Retrieved from <http://arch-hal.narod.ru/textss.html>
- Buhaieva, O. (2021). Ukrainska muzychna biohrafika: konstanty i transformatsii. [Ukrainian musical biography: Constants and transformations]. *Ukrainska biohrafika XXI stolittia: mozaika kontekstiv i form* (pp. 179–241). Kyiv.
- Vlasenko, I. (2022). Kvitka [Kvitka Tsisyk]. *Kharkiv: Folio. Seria «Mystetski biohrafii»*.
- Hrynchuk, I., Misko, H., & Ovod, N. (2023). Fenomen dynastii muzykantiv-vykonavtsiv ta pedahohiv Ternopil'ia [Phenomenon of dynasties of musicians-performers and teachers of Ternopil]. *Integration of scientific solution and methods into practice: Proceedings of the XVI International Scientific and Practical Conference* (April 24–26, 2023 r., Paris) (pp. 34–39).
- Hrytsiuk, L. S. (2004). Tvorcha spadshchyna Yevhena Nahirnogo ta yii znachennia dla rozvytku arkhitektury Ukrainy [The creative legacy of Yevhen Nahirny and its significance for the development of Ukrainian architecture] (Dissertation Abstract, Lviv).
- Denysyuk, I. (2005). Drahomanovy-Kosachi v intelektualnomu zhytti Ukrainy (pytannia dynastychno vyvchennia diiachiv kultury) [Drahomanov-Kosachi in the intellectual life of Ukraine (issues of dynastic study of cultural

figures)]. Literaturoznavchi ta folklorystychni pratsi, 4(1), 165–167.

8. Duda, I., Pyndus, B. (2005). Nahirnyi Vasyl Stepanovych. Ternopilskiy entsyklopedychnyi slovnyk: Vol. 2 (K–O) (pp. 588–589). Ternopil: VAT TVPK «Zbruch».

9. Zhytkevych, A. (2013, April 4). Pro radoshchi ta boli Marii Tsisyk [On the joys and sorrows of Maria Tsisyk]. Mist online: tyzhnevyyk dlia ukrainsiv vsogo svitu. Retrieved from <http://surl.li/gfjwgb>

10. Prokopchuk, V. I., & Yakovenko, L. P. (2023). Znamenni ta pamiatni daty 2023 roku: mystetsko-osvitnii dovidnyk dlia samostiinoi roboty zdobuvachiv vyshchoi osvity spetsialnosti 014 «Serednia osvita (Muzychne mystetstvo)» ta 025 «Muzychne mystetstvo» [Significant and memorable dates of 2023: An artistic and educational guide for independent work of higher education students]. Vol. 9. Rivne: O. Zen.

11. Kvitka Tsisyk – intervju Zapysane Oleksandrom Hornostaem ta Iryneiem Yurchukom (kamera) [Kvitka Tsisyk – an interview recorded by Oleksandr Gornostay and Irynei Yurchuk (camera)]. (1992). New-York. Retrieved from https://twitter.com/eduard_drach/status/1379349243010371585

12. Kozak, L. (2013). «Ya mriiala, shcho v Ukraini mene pochuiut...». Istoriia Kvitky Tsisyk [«I dreamed that they would hear me in Ukraine...». The story of Kvitka Cisyk]. ZAXID.NET. Retrieved from https://zaxid.net/y_mriiala_shho_v_ukrayini_mene_pochuyut_n1280275

13. Koliada, I., Koliada, Yu., & Yurchyshyn, P. (2019). Kvitka Tsisyk [Kvitka Tsisyk]. Kharkiv: Folio. (Serii «Znameniti ukrainsi»).

14. Korin, Yu. (2022, April 24). Vasyl Nahirnyi – arkhitektor khramu sviatykh apostoliv Petra i Pavla v Sokali, tvorets sokalskoho dyva, pradid vydatnoi amerykanskoj spivachky Kvitky Tsisyk [Vasyl Nahirnyi – an architect of the Church of St. Apostles Peter and Paul in Sokal, a creator of the Sokal miracle, a great-grandfather of the prominent American singer Kvitka Tsisyk]. Holos Sokalshchyny. Retrieved from <http://surl.li/juicwc>

15. Korchova, O. (2013, April 12–18). Mif Kvitky. Yak amerykanska spivaka stala «holosom Ukrainy» [The Myth of Kvitka. How an American Singer Became the “Voice of Ukraine”]. Ukrainskyi tyzhden, 15(283).

16. Kosmolinska, N. (2000, September 29). Nahirni, Levy: istoriia odnogo vriatovanoho arkhivu [Nagorny, Levy: The story of one saved archive]. Postup, 161(605).

17. Kunds, R. Yu., Kiptilova, N. V., & Domazar, S. O. (2018). Kvitka Tsisyk: khoreohrafichna interpretatsiia tvorchosti [Kvitka Tsisyk: Choreographic interpretation of creativity]. Molodyi vchenyi, 10(1), 172–176.

18. Nahirnyi, V. (1935). Z moikh spomyniv [From my memories]. Lviv: Naukove tovarystvo

im. T. Shevchenka. Retrieved from <http://surl.li/ijzvcf>

19. Lev, Kh., Filevych, N., Lev-molodshyi, V. (2000). Nahirni, Levy: istoriia rodyny: statyi, spohady, naukovi rozvidky, arkhivni materialy [Nagorny, Levy: family history: articles, memoirs, scientific research, archival materials]. Lviv.

20. Oleksiuk, O. (2019). Rozvytok dukhovnoho potentsialu osobystosti u postneklasychnii mystetskii osviti: [Development of the spiritual potential of the individual in post-non-classical art education]. Kyiv: Kyivskiy universytet im. B. Hrinchenka.

21. Protsiv, L. I. (2020). Istoriia muzychnoi pedahohiky v Ukraini: fenomen mystetskykh dynastii [History of musical pedagogy in Ukraine: The phenomenon of artistic dynasties]. Muzychne mystetstvo v osvito lohichnomu dyskursi, 5, 16–23.

22. Slobodian, V. M. (1998). Tserkvy Ukrainy [Churches of Ukraine]. Peremyska yeparkhiia. Lviv.

23. Stasiuk, H. (2012). Dynastiia pismennykiv yak literaturoznavcha problema. Fenomen rodu Drahomanovych-Kosachiv [The dynasty of writers as a literary problem. The phenomenon of the Dragomanov-Kosach family]. Dyvoslovo, 9, 51–56.

24. U Lvovi eksponuiut arkhiv arkhitektora Yevhena Nahirnoho [The archive of architect Yevhen Nahirnyi is on display in Lviv]. (2016, October 30). Bukovynski starozhytnosti. Retrieved from <http://surl.li/bncefd>

25. Khomenko, V. (2013, April 3). Kvitka Tsisyk spivala «bilym holosom» – ukrainsiam pokazhut dokumentalku pro nevidome zhyttia spivachky [Kvitka Tsisyk sang with a “white voice” – Ukrainians will be shown a documentary about the unknown life of the singer]. Hazeta po-ukrainski. Gazeta.ua. Retrieved from <http://surl.li/yqrogi>

26. Lev, Kh., Slobodian, V., & Filevych, N. (2013). 100 tserkov Nahirnykh. Chastyna persha: Tserkvy Vasylia Nahirnoho [100 churches of Nahirny. Part One: Churches of Vasyl Nahirny]. Lviv.

Viktorii Ihorivna Prokopchuk, PhD, Associate Professor of the Folk Instrumental Performance of the Faculty of Musical Arts, Rivne State University of Humanities, Rivne, Ukraine, prokopchuk2705vita@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7593-6837>

Artistic Dynasties: A Cultural Dialogue Through the Centuries

The article is dedicated to the theoretical understanding of the cultural phenomenon of artistic dynasties, using the example of the life, creativity, and cultural-artistic path of the Nagirny and Tsisyk families.

The cultural phenomenon of an “artistic dynasty” is viewed as a spiritual connection

across generations, rooted in the unique human nature of artists. This connection reflects the repetition of significant family events as loyalty to ancestors through emulation, serving as an emotional genetic response to family history that defines the artistic direction of the entire lineage's existence.

The historical and cultural dimension of the artistic dynasty phenomenon highlights that the life and creative work of the Nagirny-Tsisyk dynasty representatives reflect the Ukrainian people's complex cultural and historical fate. The continuity of this artistic dynasty, along with the cultural-historical experience of their lineage, serves as a worthy model for emulation – especially for the younger generation. The Nagirny-Tsisyk dynasty is united not only by genetic heritage but also by the power of talent, the greatness of cultural and artistic contributions, perseverance in achieving dreams, a strong desire for the development and affirmation of Ukrainian art in the global cultural arena, steadfast patriotism, national self-awareness, human dignity, and boundless love for their native land.

The interplay between dynastic (familial, genetic) and Ukrainian national elements finds artistic expression in the dynasty's rich cultural and artistic legacy. The succession of artistic dynasties as a dialogue between the present, past, and future, and the continuity of artistic traditions as a cultural-historical memory of generations, serves as a national sword and the foundation of the Ukrainian people's spirituality.

The development and affirmation of the Ukrainian nation's spiritual culture today are inextricably linked with addressing gaps in the cultural sphere of our state's development, exploring the true history of the life and creative work of Ukrainian cultural figures, and understanding and reflecting on their creative heritage. Highlighted pages of the lives of iconic figures in Ukrainian culture and art (including members of the Nagirny-Tsisyk dynasty) strengthen the sense of the greatness of the Ukrainian people and inspire the discovery of spiritual strength in their creative legacy for today's daily struggle for Ukraine's sovereignty.

Keywords: dynasties, artistic dynasties, creative activity, cultural traditions, Vasyl Stepanovych Nagirny, Kvitka Tsisyk, cultural-historical experience of generations, continuity of cultural and artistic traditions.

Стаття надійшла до редакції 12.01.2025 р.